

Anonymus krónikájában leirt — **születési legendája** között, — igen szoros összefüggés van! Ezek az ősi sumir hagyományok — a krónika adatai szerint még 819. évben tehát évezredek múltán is — **tovább éltek** és elevenen hatottak, mert:

1./ **Emese** neve azonos — a sumir főpapnő **Emes** nevével — vagyis Álmos anyja: **főpapnő** volt s neve **Emes** ily egyházi /va lási/ funkciót töltött be.

2./ **Emese főpapnő** épügy, mint az ókori sumiroknál, — **uralkodó** — közelebbről Eunedubéliani fejedelem — **leánya** volt.

3./ **Gyermekét**, — a későbbi Álmos fejedelmet, az ősi sumir hagyományokkal összhangban, **Enlil**, — a sumir nemzeti isten — vagy másnéven: **Gal-Mah** = Nagy Magasztos — **nemzette**, és pedig **sas** formájában, mert hisz a hatalmas sasmadár **Enlil** isten szimbóluma. Erre azért volt szükség, hogy a papság és a nép **később** a gyermeket, mint isteni származását **legitim** uralkodójának ismerje el.

4./ **Ez az isteni származás** a sumiroknál — mindenek felett — fontos volt, mert az ősi hit szerint a **“királyság az Égből száll a á.”** Epp' ezért ez **az égi =isteni/** eredet — a **névben** is kifejezésre jutott. **“Álmos”** nevének sumir ősalakja:

Gal - Mah - us = “Nagy Magasztos” gyermeke/: **us** = vér, **gyermek**, ivadék /J. Halévy szerint is./

Itt azonban tudni kell, azt a sumir nyelvi sajátosságot, hogy a szókezdő és szóvégi **“g”** mássalhangzó, **“h”** utján gyakran **lekopik**. Továbbá: hogy a **“gal”** alakpárja: **“gul”**, a **“Mah”** alakpárja pedig **“Muh”** — lekopással: **Ma** vagy **Mu**.

A név alakulása: **Gal - mah - us** — **Gal - mu - us** — **Hal - mu - us** — **Ál - mu - us** — **Ál - mus** — **Álmos**. Ez utóbbi ma is használatos név; viszont a **Hal-mu-us** = **Halmos** — fejlődési formában — mint **családi név** — ma is él!

(Megjegyzem, Anonymus erre vonatkozó **szóeredeztetése**, — akár **egyéni** megfejtés, akár **népetimológia**, — nem szerencsés és nem fogadható el, mert pusztán a szó **“összecsengésén”** alapszik.)

Kitűnik ez — a további bizonyítékainkból is! A Tihanyi Apátság Alapítólevele /1055/ — egyik legbecsesebb nyelvemlékünk. E nyelvemlék latinnyelvű szövegébe beágyazott **“magyar szórványokban”** szerepel a **“Holmodi”** név is. Ennek sumir prototipusa: **Gul-muh-di** vagy **Gal-mah-du**.

Ennek is a jelentés: **Nagy Magasztos gyermeke**. A **“du”** vagy **“di”** ugyancsak **gyermeket** jelent.

Mai nyelvállapotunkhoz képest, a **Holmodi** nevet — **nyelvjárási különfejlődésnek** tekinthetnénk, ámde F. Delitsch /német/ asszirológus szerint, a sumir nyelvben nem az **“a”** hanem az **“u”** az **alaphangzó** — így a sumirban — nem a **Gal-mah-di**, hanem a **Gul-muh-di** az **ősibb**, s a **Holmodi** ez utóbbi fejleménye!

De vajon ki ez a **“Holmodi”**?

Erre feleletet ad a következő **“magyar szórvány”**.

Gnir uu ege: Holmodia

Sumirul: **ge - ni - ir wu** /mu/ igi: **Gul - muh - di - a**

Analízis: **ge** /ige-ből/ = egy, első
ni - ir /nim-gir összevonása/ = fejedelem, főpap
mu - wu = övé, de ez a szó: **nevezettet**, /kiválasztottat/ is jelent.
igi — **ege** = úr, uralkodó;

Je'entése: **Első fejedelem** — **ura** /vagy nevezett úr/: /Holmodi/ Anonymus ezt így mondja: **Primus dux Hungariae**: /Almus/

Különösebb szellemi erő kifejtés nélkül megállapíthatjuk, hogy **Holmodi** /Gul-muh-di/ név azonos **Almus** /Gal-muh-us/ nevével, csak persze más-más kifejezési formában. /V. ö. Almádi község nevével is!/
Lényeges itt az, hogy **mind a két** — nyugodtan mondhatjuk történeti — forrás, **Álmost: első fejedelemnek** nevezi.

Nem fér kétség ahhoz, hogy Álmos fejedelmünk neve — mindkét formában — jó **sumir név**. Ugyancsak jó **sumir nevek** — az Álmos családjához tartozó s Anonymus által foglalt — **neveket** — a párisi orientalista kongresszusra /1973/ felsorolt **fejedelmi személyek** nevei is.

Ezeket az Anonymus /és **nem Kézai!**/ krónikájában készült cca. 50 oldalas tanulmányomban — egyéb nyelvemlékeink /:Tihanyi Apátság Alapítólevelének **“magyar szórványai”**, I. Andráskori ima:/ fontosabb **szövegrészeivel** együtt **már analizáltam**.

Mint hogy ez a tanulmányom a buenos airesi ‘Salvador’ Egyetem kiadásában — egyéb kongresszusi anyaggal együtt — csak **angol nyelven** jelent meg /F. J. Badiny: ‘The Sumirian Wonder, 1974./ csak az **eredményt** iktatom ide:

1./ **Eunedubéli ani** /dux/.

Ez sumirul: **Ene - du - bi - eli - an - ni**

Jelentése: **Uralkodó: az ég urának gyermeke**.

2./ **Ugek** — /nobilissimus dux/

Sumirul: **Ug - ege** = a nép /nemzetség/ **ura** — vagyis

fejedelem. /: ige — ege — eke — ek /

3./ **Emesu** /Almos anyja/

Sumirul: **Eme-su** = kegyes anya — vagyis főpapnő
A. Deimelnél: "Emes" = papnő

Ez alkalommal még hozzáveszem az Álmos nemzetség
ősének — a krónikában említett "Magóg" királynak /rex/,
valamint Almos fiának: "Árpád" fejedelemnek a nevét.

4./ **Magóg**

Sumirul: **Mah** /mag-ból = Magasztos, fenséges
ug v. **uku** = fiu, ivadék, nemzedék
Jelentése: A "Magasztos" — **fia**.

5./ **Árpád**

Sumirul: **Ur-pad-e**.

Előreható illeszkedéssel **Ar-pád-e**

ur v. uru = őriző, pásztor /ez főpapi funkciót jelöl/
vagyis papi fejedelem. /: V. ö. a sumir királynevekkel, ahol
elsőtággként az "ur", "utu", "utul" gyakran szerepel = őriző,
pásztor jelentéssel :/

pad /pada, pad-e/ = nevezett /vagyis az ég vagy isten
által kiválasztott/. V. ö. "A-an-ni-pad-da" uri király
nevével, i. e. 2800 körül. Jelentése ehhez képest:

Nevezett /választott/ **úr** /uralkodó/.

Érdekes, hogy a Garam-menti palóc nyelvjárásban, az
"Árpád" utónevet: "Órpád"-nak /sőt Órpódnak/ ejtik, ami
megfelel az ősi sumir **Ur-pad**-nak /illetve **Ur-pud**-nak/.
Ez is alátámasztja szófejtésünk helyességét.

Fontosságánál fogva — külön kívánok foglalkozni — az
Anonymus krónikájában ugyancsak szereplő:

DENTUMOGER

névvel.

Ez a honfoglalás előtti időszakban nemcsak népnév
volt, de ezzel jelölték a magyarok régebbi szállásterületét is.
Talán éppen ezért, történéseink /s nyilván nyelvészeink is/
ezt a kifejezést — a csalóka **szóhasonlatosság** alapján —
Don-menti vagy **Don-tövi magyarnak** értelmezték. Ez
— kutatásaim szerint — nem helytálló! A helyes megoldást
itt is — nyelvünk ősforrása: a **sumir nyelv** alapján találhatjuk
meg. Szükséges azonban, hogy a könnyebb és teljes megértés
kedvéért, az **előzményeket** — ha csak vázlatosan is — ismer-
tessük.

Az ó-kori Kelettel, közelebbről Mezopotámiával foglalko-
zó szakirodalom; egyértelműleg megállapította, hogy Me-

zopotámia legrégebb — autochton — őslakói, a **szubareusok**
vagy másként a hurriták voltak. Ez az ősi nép, amint azt a
berlini Keletázsiai Múzeum igazgatója: E. Mayer nyomaté-
kosan aláhuzza, **nem volt semita**. — Nevük sumirul: **subar**
v. **subir**.

A negyedik évezred közepén /— i. e. 3500 év körül —/
egyek kutatók szerint **szárazföldi** uton, mások szerint a **tenger**
felől, — új — **nem sémi** - népeség érkezik a két folyam közé:
a **sumirok**. Valószínűleg több hullámban érkeztek és **rátelpe-**
pedtek az itt talált — szubár őslakosságra. A magukkal hozott
magasabb műveltség birtokában kialakították, a teokartikus
szemléletű, városállamaikat és meghonosították az öntözéses
csatornarendszert. A város magja **sumir népeségű** volt, a
környék /periféria/ pedig **szubareusz**. Tehát nemcsak **népi**,
de ami ve ejár — **nyelvi** keveredés is történt! Talán innét
ered — az ékiratokban szereplő: "**kas-gar**" elnevezés, ami
"**kettős eredetű**" jelent. /: V. ö. a lagasi templom nevével:
E-kasgar; de a **kasgár** név, megtalálható mint városnév
Belső-Ázsiában: Turkesztánban is, s szerintem ez össze-
függésben van a "**kazár**" népnévvel:./

Ezt a rátelpepedést így látja Sir Woolley, a kitünő angol
régész is, bár ő a sumirokat — "tengerre szállt" népnek
tartja. Sumir gazdasági fellerdülése vonzotta — a nomád
népeket — így a Dél-Arábiából beszivárgott **sémi akkádokat**
is, akik már tömegesen települtek át, főleg Sumerföld északi
részébe.

Ezek aztán fokozatosan átvették a sumir nép kulturáját
és **szókincsét** is.

Ezért mondják a kutató assziológusok, hogy az ékiratos
sumir nyelv — **több rétegű** volt.

A sumir birodalom — 1500 évi fennállása után, — a
III. és II. évezred fordulóján — "Ib-zu-en" /ibi-Ilu-Szin/
Ur-i király hősies harcai után — összeomlott. Amint **Mahler**
Ede, magyar kutató — ékiratos források alapján — megállá-
pította /Babilónia és AsszírIA 1906. Bp./ a "**déli akkádok**" /a
szakirodalom ekkor még így nevezte a sumirokat/ a Tigris
folyó menti karaván /és hadi/ utakon, a **Zagrosz** hegység
Alsó Zab folyó és a sztyeppe által határolt területre, /a
későbbi AsszírIA/ vonultak.

Itt tanyázott a baromtenyésztő — és rokon — **szubar** —
hurrita nép — néhány törzse az u. n. **alsó szabarok**. E népeség
egy része **kelet felé** vette útját, amit bizonyítanak a Harappa
és Mohenjó-Daró-i szubár és sumir régészeti letetek az

Indus folyó mentén.

A kiváló szovjet - orosz kutató Szergej Pavlovics **Tolszov**, 10 éves régészeti expedíciója során, — a világ bámulatára — az ősi **Ku - ma - ar - iz - ma** /Chorezm/ — nomádok lakta területén — magas kulturát és öntözéses csatornarendszereket fedezett fel. Szerinte az **i. e. XIII. században** — délről és nyugatról /nyilván az aszsirok nyomására/ **szabar** — **hurrita** népesség érkezett — a szent **Kanga** /=**Ki - en - gi**/—/ez a nagyobb/, illetve **Ku - ma - ar - is - ma**, /ez a kisebb egység/ — területére.

A sumirok **jelenlétét** itt igazolják — a korabeli nép és királynevek, valamint a földrajzi és országnevek! /Erre a jelentős körülményre Tolszov akadémikusnak levél útján hívtam fel a figyelmet 1967 - ben./ Tolszov is ezt a népeiséget **“kettős eredetűnek”** nevezi! A **szabarok** -ból váltak ki később a **hunok** —, mint e nép — jelentős — népcsoportja.

Biborban született Konstantinosz görög császár **“A birodalom kormányzásáról”** irt /956/ ránk magyarokra nézve felette fontos művében — leszögezte, hogy a magyarokat egy időben, valamilyen okból: **“sabartoi asfaloi”** néven nevezték. A szabar v. szabartu — népnév, az **“asfal”** /görögös formában **asfaloi**/ pedig arabul — **alsót** jelent. V. ö. az e korbéli **Zab - el - asfal** = **Alsó - Zab** folyó nevével.

Ez semmi mással nem magyarázható csakis azzal, hogy a **sumuh - ger** — **sumer - magyar** törzseknek vezető törzse a **szabar** — **szabir** — **törzs** volt, mely utóbbit, amint Németh Gyula turkológus is írja — egyes **történészek** **azonosnak** tartanak — a **hunokkal**! Ez volt a helyzet — az **Ural - tól keletre** vagyis **Ázsiában**. Ezt alátámasztja egy **ősi város** neve: **Nyugat - Kazahsztánban**:

SUBARKUDUK

Sumirul: **Su - bar - kud - uku**

Analízis: **Su - bar** = népnév /**Szabar, Szabir**/
kud = dönt, eldönt
uk, uku /**ug - ból**/ = nép, nemzetség

Jelentése: **Szabar - döntő - nép**

Ez tulajdonképpen azt jelentette, hogy a **szabar /szabir** — **hun/** és **moger /Muh - ger v. Mah - gar/** törzsszövetségnek — **vezetőtörzse** — az **Uraltól keletre /Ázsiában/ a szabarok /szabirok/** voltak. Ez a törzs döntött az egyes törzsek különféle /pl. legelő foglalás stb./ vitáiban. Ezenfelül jelentette azt is, hogy — az egyes törzsek külön elnevezését

— **absorbeálva** — **kifelé** az egész törzsszövetség a **vezető** — jelen esetben a **szabar** törzs nevében — szerepelt. **Igy volt ez** — az **Uraltól keletre** — vagyis **Ázsiában**.

Megvátzott azonban a helyzet az **Uraltól nyugatra**: vagyis **Európában**. Itt már a **moger /muh - ger/** vagy **magyar /mah - gar/** — törzs volt a törzsszövetség vezető törzse.

Anonymus krónikája a magyarokat s erről szálláshelyüket így nevezi:

“DENTUMOGER”

Sumirul: **Di - en - tu muh - ger**

Analízis: **Di /vagy gi/** = törvény, igazság
en /e - ne/ = ő — övé — itt **akuzatívus** eset
tu /vagy du/ = tesz, csinál
muh /vagy mah/ = magasztos
ger /vagy gar/ = gyermek, fiu

Jelentése: **Törvényt /vagy igazságot/** — **tevő = döntő moger** vagy **magyar**.

Európában tehát már a **moger** vagyis **magyar** volt a törzsszövetség **vezető** /döntő törzse. Ez idáig rendben volna.

Az őstörténészeket azonban főleg az érdekli, hogy mikor — me>y időszakban — történt ez az **“örségváltás”**! — Erre nézve a bizánci kutfők adnak kielégítő feleletet.

Moravcsik Gyula professzor a kiváló Bizánckutató: **“Bizáncz és a magyarság”** /Bp. 1950/ c. munkájában részletesen foglalkozik a Bosporusz környéki **hunokkal**. Közli, hogy ezeknek fejedelme: **Gordasz** — **Jusztinianosz** görög császár uralkodásának első éveiben — **527/28 - ban** áttért a keresztény hitre. Maga **Jusztinianosz** császár volt a keresztapja. Ez persze a bizánci udvar szokása s taktikája volt — a nomádok támadásának elhárítására. **Gordasz** fejedelem **Bizánból** hazatérve egész népét — erőszakos uton — igyekezett megtéríteni. A nemesfémből készült — ősi bálványokat — beolvasztatta s becserélte bizánci pénzre. Emiatt a régi valás panjai az ősi hagyományokhoz ragaszkodó népet fellázították és a felbőszült nép **Gordasz** fejedelmet megölte és **“testvérét”** /:ez ó-kori, szóhasználat:/ — valószínűleg, a másik törzs főjét: **Maugeriszt /Mogeriszt/**, a lázadás vezérét, **valasztotta meg** fejedelemnek.

A lázadók **Mogerisz** fejedelem vezetése alatt megtámadták **Bosporuszt /Kercset/** és a bizánci görög helyőrséget felkoncolták, a várost pedig elfoglalták.

A csalódott és felháborodott **Jusztiniánosz** császár, —

büntető expedíciót küldött a lázadók ellen, de ez **eredmény nélkül** tért vissza, mert Mogerisz fejedelem és népe — nyomtalanul eltűnt — a nagy pusztaságban. A görög udvar — átlátszó — **taktikájával szemben**, — ez volt a nomád-lovas népek — **jól bevált — ellentaktikája.**

Mogerisz népe ekkor vette át a törzsszövetség vezetését — a szabir — **hunoktól** s így lett a magyar nép neve — Anonymus szerint: **Dentu moger** vagyis **Döntőmagyar.**

Ez az “örségváltás” — jóval — Attila **hun** birodalmának összeomlása után történt a fentiekhez képest: **527/28 években.**

Jelen tanulmányommal az volt a céloom, hogy rámutassak azokra — a történelmi szempontból fontos — tényekre, mozzanatokra és lehetőségekre, amelyek a magyar őstörténeti kutatásnak **támpontul**, vagy legalábbis fogódzóul szolgálhatnak.

Az őstörténeti kutatásban, a **vezérszerep** közismerten: a **nyelvtudományt** illeti. Nyelvünk, annak ősi szavai valóságos történelmet mondanak el, amire aztán a hitelesség pecsétjét a **régészet** üti rá. Abban az esetben, ha az őstörténeti kutató, **helytelen és megtevesztő nyelvészeti koncepciót** fogad el alapul és ehhez — bár jóhiszeműen — konokul és következetesen ragaszkodik, oly **problémákkal** találja magát szemben előbb — vagy utóbb, amelyek teljesen **megoldhatatlanok**, vagy ha **álokoskodással** mégis — minden áron — meg akarja oldani, úgy — egy **megalapozatlan és hamis — őstörténetet** tár elénk.

Régi, de **ma is** érvényes megállapítás, hogy a magyarság őstörténete — a **homályba vész!** Ez igaz! De vajon mi ennek az oka?

A felelet nem nehéz. Csak konkretizálni kell az előbb elmondottakat.

Őstörténeti kutatásunk alapja: a **finnugor /urali/ rokonság elmélete.** Kétségtelen, hogy finnugor **nyelvrokonság** létezik. Ez azonban nem **genetikai** rokonság, hanem: **külső érintkezésen** alapuló kapcsolat folyománya.

Az az őstörténeti kutató, aki kizárólag a finnugor rokonság elmélete alapján kívánja megoldani a magyar őstörténet — évezredekre visszamenő — problémáit, — óhatatlanul — egy mély kátyuba kerül, ahonnan nincs kivezető út. Az **Uralnál megáll a tudománya** —, holott a magyarság őstörténetének — egy jelentős: **egy és fél évezredek — időszeke** — az Uraltól keletre: **Ázsiához** fűződik illetve ott játszódtott le.

A **korábbi** s ugyancsak **másfélezer éves** — időszeke,

melyről már **ékirásos emlékek** szólnak — az ó kori Mezopotámia földjéhez kötődik, ahol — mint a világ első történelmi népe — hosszú ideig tündökölt, majd i. e. 2000 év körül — az ellenséges népek gyűrűjében elbukott és elhagyta ősi hazáját.

Magam részéről jelen irásommal, a **magyarok sumir eredetén** alapuló őstörténetünk, helyes irányu **kibontakozását** illetve homályának **eloszlatását** kívántam — szerény tudásomhoz mérten — **elősegíteni.**

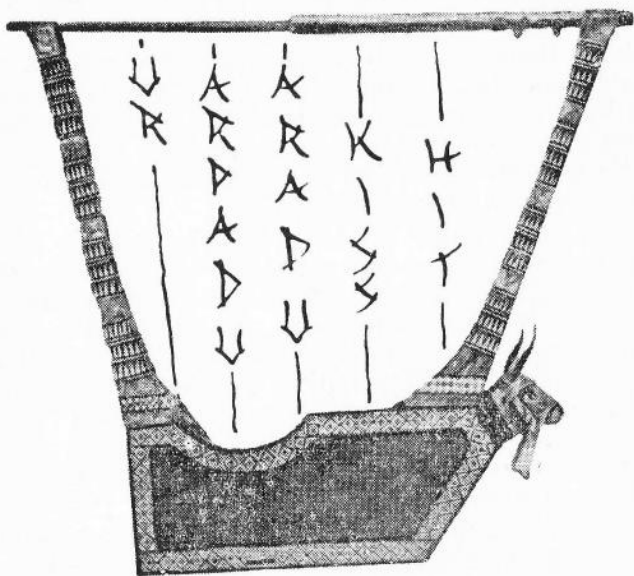
Meggyőződésemmel ugyanis, hogy őstörténeti kutatóink, akik eddig az urali /finnugor/ rokonság elméletének szűkös béklyóiban vergődtek — e béklyótól megszabadulva — nyitabb és szélesebb látkörű perspektívát nyernek s így közelebb kerülnek — minden tudomány végső céljához: a **tárgyi /objektív/ igazsághoz!**

* * *

Dr. Novotny nagyszerű irását csak azzal a magyarázattal egészítjük ki, hogy a “SUBUR” — vagy “HURRITA” nép nem volt csak “baromtenyésztő”, hanem inkább a sumirok tanító mesterei lehettek, hiszen a Woolley által megállapított özönvíz pusztította el kultúrájukat egészen KIS városig. (Kr. e. 4000.) Műveltségük és kultúrfokuk mérője az a “**tizenhét**” egymásra épített ZIGURAT Eriduban, melyről Parrot számol be és az a “**tizenegy**” egymásra települt város URUKBAN, melyek mind **özönvíz előttiek.**

Igy megérthető az is, hogy a Gilgames éposztörödek sumir szövegében **SUBUR-URUK** van írva, mely bizonyítja azt, hogy az eredeti, ősi URUK várost a **subur nép építette.**

Hárfa az UR-i sumir királysírokból

Sir Woolley ásatási eredményeként a British Museumban.
(a húrok helyébe jelképesen beirtuk a magyarnevű
sumir városneveket.)

A „SZEM” ÉS EZZEL KAPCSOLATOS SZAVAINK SUMIR ETIMOLÓGIÁJA

A múlt század végén, illetve századunk elején a világ tudósai (nyelvészei) hatalmas versengésbe fogtak — a sumir rokonság „dicsőségéért”. Fáradozásukat, — hogy az ősi sumir nyelvnek — valamely élő nyelvcsaládba való tartozását kimutassák, — részletes és kötelező erejű bizonyítékok hiányában — azonban siker nem koronázta.

Igen rossz szolgálatot tett a tudománynak L. Messerschmidt német professzor, asszirológus, amikor **eleve tudománytalannak** minősített minden oly kísérletet, amely az ősi sumir nyelvet bármely élő nyelvvel hasonlítja össze. Szerinte ugyanis — az összehasonlított nyelvek, — előttünk ismeretes nyelvformáit, — legalább 5 évezred választja el s ily időtávolságot **eredményesen** áthidalni nem lehet. A tudósok, — még oly kiválóak is, mint A. H. Sayce (angol) Ottó Donner (finn) Winkler berlini professzor — megtorpantak és elálltak a további rokonítási kísérletektől.

Pedig L. Messerschmidt ezen tétele helytelen, haladásellenes és a tudomány szempontjából — egyenest káros.

Talán ahhoz lehet hasonlítani, hogy a múlt században még az ember holdra való utazását is: emberileg kivihetetlen gondolatnak tartották. De az emberiség mégsem mondott le az ily irányú kísérletekről és kellő előkészítés után — e téren ma már — fényes eredményt ért el.

Honfitársával **ellentétes** álláspontot képviselt: F. H. Weissbach, a lipcei egyetem professzora, aki a „Die sumerische Frage” (Leipzig) című művében azt vallotta, hogy **kellő előkészítés** után, a „rejtélyes” sumir nyelv rokonsági viszonyaira **fény deríthető**. Ehhez szükségesnek tartja azonban a sumir nyelvtan — a sumir szótár és főleg az egynyelvű sumir **táblafeliratok szövegének** ismeretét.

Weissbach professzornak e **haladó** álláspontját kell tehát elfogadnunk — azzal a hozzáadással, hogy ismerni kell még a sumir nyelv gazdag **hangtörténetét** is.

A fenti kellékek — különösen pedig a sumir és magyar

(ómagyar) hangtörténet ismeretében: a sumir-magyar egyenlet ténye — minden kétséget kizáróan — bizonyítható.

Ez alkalommal csupán — a címben említett néhány ősi szavunk sumir eredetére kívánom a figyelmet felhívni — s egyúttal bemutatni, hogy a hangtörténet segítségével — elemről-elemre haladva szavainkat és szóelemeinket miként lehet a sumirnak nevezett — ősi nyelvünkre visszavezetni.

Itt természetesen csak azokra a hangtörténeti sajátosságokra utalok, amelyeknek ismerete, a címben említett szavak eredményes összehasonlításához, multhatatlanul szükségesek.

Ezek a következők:

1.) A táblafeliratok szövegéből — mindenekelőtt az a fel tűnő sajátosság állapítható meg, hogy a sumir írás és nyelv ugyanazon jelentésű szavakban — a főmagánhangzókat (a, e, i, u) úgyszólván „végigskálázza”. Úgy tűnik tehát, hogy a sumir nyelvben a magánhangzók mellékes karakterűek. Pl. kal („gal”-ból) kel, kul, kil = női szeméremtest, — születés, gyermek, növekedés, nagy, stb. (A különböző jelentést az magyarítja meg, hogy a sumir nyelv képirás útján fejlődött.)

Sag, sug, sig = emelkedett, magas, stb.

„Bad”-ból: bat, bit, but = megnyit, stb.

„Ara”-ból = járás, menés: ra, ri, ru vagy metatézissel: ar, ir, ur.

Ez a nyelvjelenség a kései magyar nyelvben is megtalálható. Pl.: ismer, esmér, ösmer, üsmer; hoz, hez höz; ra re, stb. Ez a sumir nyelv sajátosság azzal magyarázható egyfelől, hogy a sumir nyelvben, mint erre Lenormant (francia) és Hommel német) rámutatnak — nagyfokú hangzóilleszkedés volt (Vokálharmónia). Pl. ma-an-du/g/-a = ő azt mondja — illeszkedéssel: mu-un-du-a = u.a. Vagy pl. a B. Hrozny (cseh) által említett: kal, kel, kil = születés — Ud v. Utu = nap szóból.

Kal-ut-a = a nap születése vagyis Kelet. V. ö. Kalotaszeg Kel-ete = u.a. V. ö. Kelet (égtáj)

Kil-iti = u.a. V. ö. Balaton-Kiliti.

Itt szerepet játszik a többféle sumir nyelvjárás is. J. Hallevy (francia) és B. Hrozny szerint — a sumir nyelvnek 7 dialektusa volt.

2.) A sumir táblafeliratokban rengeteg „U” jel, illetve betű szerepel. Valamennyi sumiroológus egyetért abban, hogy a nagyszámú „U” jel: „o”, „ü” és „ö” hangzót takar. Ezt a feltevést a kései magyar nyelv teljes mértékben igazolja. Pl.

gu-mu-un-du-ur = komondor, szószerint: jó marhaőrző; uruzag = ország (szószerint: szent város = állam, vagyis ország); kis-il-e-gu v. Kis-ilgu = keselyű, szószerint sertést felemelő madár (gu); mu-un (mug-un) alakpárja = mag-an = magas ég = menny (mönny) (Lásd: Halotti Beszéd: mun-hi-uruzag).

A sumir nyelvben az „u” és „e” gyakran váltja egymást, éppúgy mint a magyarban az „ö” és „e” hangzó. Pl. pör = per, sör = ser.

3.) Ugyanígy az „i” és „e” hangzó sokszor felcserélődik. A kései magyarban a sumir „i” szinte törvényszerűen „e”-vé válik. Pl.: ti-ir-im-tu-e = élet-nemzést tevő = teremtő; bit-šu-il = becsül szószerint: magasba emel, magyartart.

4.) A sumir nyelvben a „g” hangzónak 2 fejlődési tendenciája volt: g = k és g = ch. Ez a fejlődési irányzat a kései magyarban „h” és „j”-vel folytatódik. Pl. gir-e = here (szószerint: nemző) gir-e-l(a) = herél (szószerint: a nemzöt „herét” eltávolítja); hericskél (a kakas párosodása) gir-e-si-kelel = nemz neki ivadékot. Gal, gul = kal, kul (születés, gyermek); gul = pusztulás; gul-lal = teljes pusztulás, vagyis halál (V.ö. még: hulla).

5.) Igen gyakori a sumirban a szóeleji és szóvégi mássalhangzók eltűnése. Ez a „g” és „k” hangzóknál fordul elő legtöbbször. Pl. (g) a-i(d) = Holdisten szószerint a víz háza (ott-hona).

(k)i-te-n(a) = itten szószerint: közeli helyen.

Többször előfordul a szóeleji magánhangzó eltűnése is. Pl. (a)ma = ma = anya. Ebből: ma-as-tag-a — másik vagy második anya, vagyis mostoha; (u)ru — ru = városállam; (a)ra — ra = menés, járás.

6.) Az „š” (s) és „z” a sumirban váltják egymást, pl. šiz = szem, lélek, de viszont a „z” és „s” (sz) is! Pl. zag-sag = fő, fej, szent.

7.) Ugyancsak ismeretes a sumirból a d — t hangfejlődés. Pl. dingir — tingir = isten szószerint: életet nemző (szülő) vagyis teremtő. (Itt megjegyzem, hogy a sumirok — mint természetimádó nép — legelőször a tengert (ösvizet) istenítették meg, mert hitük szerint az ösvízből keletkezett minden élet. Feltehető, hogy a „tin-gir” eredetileg nem istent, hanem „tengert”-t jelentett. Bad — bat = megnyit. Da-bar — Ta-bar = oldalt körülvárt. (a tábor szavunk ebből ered.)

8.) Végül megemlítem, hogy a sumir „m” (és a „b”) a kései magyarban sokszor „v” — fejlődési tendenciát mutat. Pl.

mu-an vagy ma-an — ölevő = van; mulu vagy malu = létező, való (de ember is).

* * *

A sumir nyelv már i.e. IV. évezredben is — aránylag fejlett nyelv volt. Ugyanazt a fogalmat többféleképpen tudta kifejezni. A „szem” megjelölésére az alábbi szavakat használta:

igi, ige, ege (,gi, ,ge) (L. 449.)

idi v. ide (,di, ,de) (IGI eme-šal formája)

ini v. ine (in, en, un) (L. 449.)

ši v. zi (šu, zu, ša, za) (L. 449.)

še = (gabona)szem (L. 367.)

Az első tekintetre láthatjuk, hogy az igi, ini, idi nyelv-járásbeli változatok.

Igi — zi(g) v. Igi-si(g) = szemmel megver (legyőz) vagyis **igéz** (zig v. sig = legyőz, lever)

La-idi = szemét teljessé teszi = **lát** (rég: láti) (Lal vagy la = teljessé tesz, megtölt).

(I)ne-zi(g) v. sig = szemét teljessé teszi = néz

(sig v. zig — **itt** = teljessé tesz, megtölt).

Az ókori kelet történetéből tudjuk, hogy a sumirok — Mezopotámia déli részén — már Kr. e. a IV. évezred közepén — fejlett **csatornázási** rendszerükkel valóságos paradicsomi kultúrát teremtettek. Épületeik (különösen a zikkuratok) ma is csodálatot keltenek. A csatornázási munkálatok valamint a nagyszabású építkezések — rendkívül sok munkászet igényeltek. A munkaerő szükségletet, — a sumirok főleg — háboruk útján, **hadi foglyokból** biztosították. Így már a legrégebbi időben kialakul a **rabszolga társadalom**. A rabszolga helyzete igen megalázó volt. Jogai nem voltak. Nem volt jogalany: „személy”.

Felhasználták őket személyi szolgálatra is. De a rabszolgának „szemlesütve” kellett állni ura előtt, vagyis urára **nem tekinthetett**. Ezért a rabszolgát így is nevezték:

igi-nu-du v. (igi-nu-tug)

in-nu-bir-re v. (bar-re)

ši-nu-bad-da v. (igi-nu-bad-da)

Ezek a kifejezések mind azt fejezték ki, hogy „szemet meg nem nyitó” = nem tekintő — tehát nem szabad ember, azaz rabszolga.

Ezzel szemben a **szabad embert** (aki a szemével tekinthet)

in-bir (bar) v. **en-ber**

szóval illették.

Ez tehát az „ember” szavunk eredete.

Ugyancsak a „tekintő” tehát **szabad ember** megjelölésére szolgált a ši-bad v. šu-bad kifejezés (illeszkedéssel — šu-bud v. ša-bad).

Ez a „szabad” szavunk eredete. Ezt a szavunkat a legrégebbi nyelvemlékünkben: a Halotti Beszédben a következő fejlesztett alakban találjuk meg:

„zoboducha”

sumirul: šu-bud-dug-ga v. zu-bu(d)-dug-ga. Elemezzük ezt a kifejezést!

ši (zi), šu (zu) = szem

bud (illeszkedett alak: „bad”-ból) = megnyit. Tehát:

šu-bud v. ša-bad (zu-bud v. za-bad) = tekintő, vagyis **„szabad”**.

dug, du = tesz, csinál

ga (v. ge) = legyen — felszólító mód és optativus.

du(g)-ga = tegye (tevés legyen) ga — ha — ja.

Az egész kifejezés fordítása: **szabaddá tegye, vagyis szabaddá teszi meg.**

Már későbbi és fejlettebb kifejezés a: **tuk-in-tu** (tuk-in = szem nyitás, pillantás, tekintés; tu — dug — du-ból = tesz, csinál).

Fordítás: szemnyitást csináló — **tekintő**.

Ez a **„tekint” szavunk eredete.**

Amint tudjuk a **tekintetes** cím 1848-ig csak „nemes embert” vagyis urat illett meg. Ily távoli és ősi időkre nyúlik tehát vissza — az utóbbi időben is használt szavaink eredete.

A kifejezésekben gazdag sumir nyelv a **jogképes szabad ember** fogalmát még másképpen is ki tudta fejezni.

ši-im-il-e v. zi-im-il-e = szemét felemelő

(il = emel, felemel; im v. mu = ő, övé).

Régi nyelvemlékeinkben: „zemeli”. **Ez a „személy” szavunk eredete.** (L. Jókay-Kódex)

Hazánkban igen sok helységnév tanuskodik arról, hogy az állandó szálláshelyek névadói, vagyis a honfoglaló magyarok (vagy ezek utódai) nevükben a: **szabad ember** vagy **úr** megjelölést mindig előszeretettel és nyomatékkal használták. Csak néhányat említünk:

Edelény = Idi-il-en = Szemet felemelő

Wesselény = Muš-ši-il-en = szemét felemelő férfi (muš)

Weszele = Mu-zi-il-e

(Itt az M = W hangfejlődést látjuk).

Ény = En-gi = Urak. Ennek változata:

Uny = Un-gi — u.a. (ge, gi többesjel „ge”-ből = sok)

Terenye = Ti-ir-en-ge = Termelő urak, de már

Tergenye = Ti-ir-gin-ge = Termelő cselédek (gin)

Namény = Na-am-en = Uraság

Bárczy Géza: „A magyar szókincs eredete” című munkájában felemlít nyelvelméleinkből néhány nevet, amelyek értekezésünk témájába szorosan beilleszthetők. Nevezetesen:

1174: **Numvoqe**, sumirul:

Nu-um mu-a-gi v. ma-ani = Nem levő (Nu-um v. Na-am = nem; mu v. ma = ő; age v. a-ni = levő, vagyis van. (**Num volou** = Nu-um — mulu v. malu = Nem létező (nem ember);

1219: **Numel** = Nu-um-il = Nem emelő (t.i. szemet). De fordítható úgy is, hogy nem élő, mert a sumirban az „élet — élni” szónak a: **ti-il** felel meg — ami szószerint azt jelenti, hogy teljes növekedés, teljesedés — élet.

A „szem” szavunk a Halotti Beszédben „züm” alakban fordul elő. Ez megfelel a sumir „ši-im; „ši-mu” (zi-im — zi-mu) szónak. Jelentése: szeme (im v. mu = ő, övé). Ugyanez áll a gabona szeme is — szem = še-m(u). A szóvégi magánhangzó — az ó — magyar hangtörténetnek megfelelően — eltűnik.

Ugyancsak a Halotti Beszédben előfordul a „szerelem” szavunk — adiectivum alakban. Más nyelvelmélek szerint: „szerelmű”, sumirul: zi (v. ši(-ri-il-mu.) Zi v. ši = szem! ri (aba-ból) = rá, felé, il = emelés, mu v. im = övé) — fordítása: szem rá emelés, szem rávetése. Ez vallási vonalon kegyességet jelentett. (Az Istenség **rátekint**, vagyis kegyes hozzá). A közéletben azonban szeretetet, szerelmet jelentett. Ma is mondjuk: szemet emelt, szemet vetett rá — vagyis megtetszett neki, szerelmes lett bele.

Végül még foglalkozni kell a „szent” szavunkkal, mely a H. B.-ben „szén” és „szent” alakban szerepel. Ez is ősi szavunk és a sumir nyelvre vezethető vissza. Két sumir szóból tevődik össze: **Zi** (ši) = kegyes, tiszta és **en** vagy **en-tug** = ur vagy tekintő. Fordítása tehát kegyes úr vagy **kegyes tekintetű**. Zi-en vagy Zi-en-t(u) illeszkedéssel Zen (Szen) vagy Zent(u) (Szent).

A sumiroknál a „zi-en” vagy inverzióval „en-zi” (enszi) papi fejedelmet vagy főpapot jelentett. A papkirály (papi fejedelem) neve a sumiroknál: En-zi vagy Pat-e-zi (helyesen Pad-en-zi). Ez azt jelentette, hogy „nevezett kegyes úr”. Tudniillik a sumiroknál „uralkodó” (lu-gal, pad-en-zi) csak az le-

hetett, akit a városállam istensége (Levegőég, hold, vagy nap-isten) főpapja útján, — **előjellel** — „néven megnevezett”, azaz „uralomra szólított”. Ezért nevezték az uralkodót: „nevezett kegyes úrnak”.

A keresztény vallásra tért magyarság, ősi ideológiája szerint, ezt az „en-zi” vagy **zi-en**, **zi-entug** elnevezést használta az égbeli kegyes urak” vagyis a **szentek** megjelölésére. Megjegyzem a „szén” (Zi-en) = kegyes úr — mint jelző, a H. B.-ben Mária neve előtt is szerepel. J. Halevy francia akadémikus szerint az „en” (en-tug) a sumir nyelvben nemcsak urat, de úrnőt is jelentett. Mária jelzője tehát „kegyes úrnőnek” fordítandó. A „nem”-ben (genus) a kései magyar nyelv sem tesz különbséget. Szent László — Szent Margit.

Már az itt tárgyalt kevés példából is megállapíthatjuk, hogy — a többezeréves időtávolság ellenére is — a hangtörténet segítségével a **nyelvezettség** eredményesen megvilágítható.

Az értékezésben említett szavak szorosan egybefonódnak, igazolják egymást, vagyis **önmaguk** támasztják alá a megfejtés helyességét.

Már pedig, ha ezek a megoldások elfogadhatónak és helyesnek bizonyultak, akkor a hasonló módszerrel végrehajtott szövegfejtések **ezrei** is megállják helyüket. A sumir-magyar nyelvazonosságot tudatosan tagadók erre azt mondhatják, hogy „a szókincs alaki és tartalmi egyezései nem elegendők a nyelvazonosság megállapításához.

Ámde amikor azonos „nyelvtan” alkalmazása mellett ősi nyelvelméleink szövegét — a hangtörténet segítségével — úgyszólván — teljes mértékben vissza tudjuk vezetni az ősi sumir nyelvre, az már a **nyelvezettség** döntő és kétségtelen bizonyítéka.

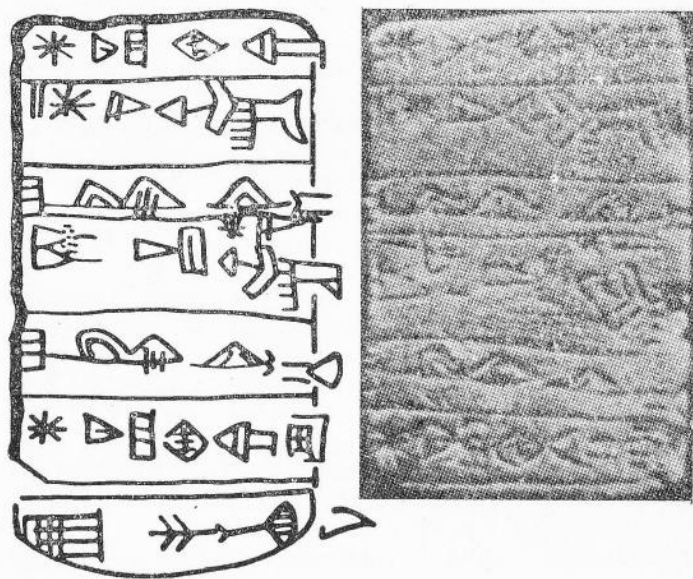
A tudomány végcélja: az igazság kiderítése. Az igazsághoz vezető utak azonban **tévedésekkel** vannak kikövezve. Ezeket a tévedéseket a tudománynak ki kell küszöbölni. Jobb előbb mint utóbb.

A tudomány **eddig** eredményeit, **véglegesnek** tekinteni nem lehet, mert ez meggátolja a tudomány további **előrehaladását**.

Kétségtelen, hogy a mai magyar nyelvtudomány „**megrázkódtatás nélkül**” nem tud áttérni a finnugor rokonságról a **sumir-magyar nyelvazonosság tételére**. Ámde az igazságot sem lehet „véka alá rejtetni”, mert az napot kér magának. Lépésről-lépésre kell tehát haladni. Első feladat volna — né-

zetem szerint — a M. T. A. égisze alatt egy **Sumir-Magyar Tudományos Társaság** létrehozása. Ennek feladata lenne az egész ország területén folyó ilyirányú kutatások összefogása, egybehangolása és kiértékelése. Külföldön már ily társaságok **eredményesen** működnek.

Szükséges tehát ezzel a kérdéssel behatóan és tüzetesen foglalkozni, annál is inkább, mert a magyar nyelvtudományra és tudományos köreinkre — nem kívánt — szomorú fényt vetne, ha ebben a — minket magyarokat — **legközelebből érintő kérdésben**, a külföldi tudósok és kutatók — **pozitív** eredményei előtt — csak néma elismeréssel kellene fejet hajtaniok.

MES-AN-NA-PAD-DA

agyagtáblája az UR-i királysirokból.
(Sir Woolley ásatásból a British Museumban)

“NÉPSZERŰ TÖRTÉNELMI FÜZETEK”

cimű tanító könyvsorozatunk
eddig megjelent kötetei:

- 1.) Dr. SZILVAY Gyula: A besenyők Története.
- 2.) Dr. Vágó Pál: A Vérszerződés Ereje.
- 3.) Fekete Zsigmond: Hólt volt — hol nem volt
Pribina országa.
- 4.) Dr. Novotny Elemér: Sumir Nyelv — Magyar Nyelv.

előkészítésben:

- 5.) Prof. Badiny Jós Ferenc: Az Esztergomi Oroszlán
Eredete.

NÉPSZERŰ TÖRTÉNELMI FÜZETEK

4. Szám

No.	RENÉ LABAT	DINGIR	SZÉKELY ROVÁSJELEK
No. 13		D	
381		UD, E	
230		GAG	
589		HA	
480		IS, IL	
461		KI, KE	
330		LU	
144		DUMU	
383		PI	
483		RI	
381		UD, TAM, TU	
562		UH	
393		UTU	

Dr. NOVOTNY ELEMÉR

SUMIR NYELV - MAGYAR NYELV